

U S T A W A

z dnia.....

o zmianie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej

Art. 1. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862 oraz z 2018 r. poz. 152, 1105 i 1608) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 15 po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. Program, o którym mowa w ust. 5, podaje do publicznej wiadomości w terminie 7 dni od dnia powołania dyrektora instytucji kultury:

- 1) organizator na swojej stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej lub
- 2) instytucja kultury na swojej stronie internetowej.”;

2) w art. 16:

a) po ust. 3c dodaje się ust. 3d i 3e w brzmieniu:

„3d. W ogłoszeniu o konkursie, o którym mowa w ust. 2, organizator zawiera nazwę, siedzibę i adres instytucji kultury.

3e. Uwzględniając formę organizacyjno-prawną, zakres działalności oraz aktualną sytuację instytucji kultury, której dotyczy konkurs, o którym mowa w ust. 2, organizator zawiera w ogłoszeniu o konkursie co najmniej:

- 1) opis kwalifikacji wymaganych od kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury i sposób ich udokumentowania;
- 2) określenie umiejętności i kompetencji, jakie ma posiadać kandydat na stanowisko dyrektora instytucji kultury, oraz zadań, jakie ma realizować dyrektor w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju instytucji kultury;
- 3) wymóg przedłożenia przez osoby przystępujące do konkursu programu realizacji zadań w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju instytucji kultury;
- 4) wykaz dokumentów wymaganych od osób przystępujących do konkursu;
- 5) informację o sposobie udostępnienia przez organizatora dokumentów i informacji, dotyczących warunków organizacyjno-finansowych funkcjonowania instytucji kultury, w tym jej planów finansowych i rzeczowych na okresy po rozstrzygnięciu konkursu, jeżeli w danej instytucji kultury plan

rzeczowy jest opracowywany, oraz inne ogólne informacje na temat działalności instytucji kultury;

- 6) miejsce i termin złożenia ofert, nie krótszy niż 30 dni od dnia podania do publicznej wiadomości ogłoszenia o konkursie;
  - 7) termin rozpatrzenia złożonych ofert.”,
- b) po ust. 5 dodaje się ust. 5a–5c w brzmieniu:

„5a. Komisja konkursowa, o której mowa w ust. 4:

- 1) ustala szczegółowe kryteria oceny uczestników konkursu;
- 2) przeprowadza postępowanie konkursowe na stanowisko dyrektora instytucji kultury, w tym:
  - a) ustala spełnienie warunków określonych w ogłoszeniu o konkursie przez uczestników konkursu albo stwierdza uchybienia lub braki złożonych ofert,
  - b) przeprowadza rozmowy z uczestnikami konkursu, w tym dotyczące złożonych przez nich programów, o których mowa w ust. 3e pkt 3;
- 3) rozstrzyga konkurs na stanowisko dyrektora instytucji kultury, sporządza z niego protokół końcowy i przekazuje organizatorowi wyniki konkursu wraz z jego dokumentacją.

5b. Obsługę komisji konkursowej, o której mowa w ust. 4, w tym niezbędne warunki i środki finansowe związane z przeprowadzeniem postępowania konkursowego na kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury oraz działalnością komisji konkursowej, zapewnia organizator.

5c. Członkowi komisji konkursowej, o której mowa w ust. 4, zamieszkałemu poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie komisji konkursowej, niebędącemu pracownikiem podmiotu, którego jest przedstawicielem w komisji konkursowej, biorącemu udział w posiedzeniu komisji konkursowej, przysługuje zwrot kosztów podróży w wysokości i na warunkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, 1000, 1076, 1608 i 1629).”,

c) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. W odniesieniu do instytucji kultury, o których mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób ogłoszenia konkursu, w tym termin i miejsce publikacji ogłoszenia o konkursie,
- 2) sposób przeprowadzania konkursu
– uwzględniając konieczność właściwego poinformowania osób zainteresowanych udziałem w konkursie o zamiarze jego ogłoszenia oraz o jego warunkach, zapewnianie właściwego sposobu oceny uczestników konkursu i sprawne przeprowadzenie procedury konkursowej.”,

d) dodaje się ust. 7–14 w brzmieniu:

„7. Członkiem komisji konkursowej nie może być:

- 1) osoba przystępująca do konkursu;
- 2) osoba, w stosunku do której osoba przystępująca do konkursu jest małżonkiem, krewnym lub powinowatym takiej osoby w linii prostej, krewnym lub powinowatym takiej osoby w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie oraz nie może pozostawać wobec niej w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to powodować uzasadnione wątpliwości co do obiektywizmu lub bezstronności tego członka komisji konkursowej.

8. Członek komisji konkursowej, po zapoznaniu się z ofertami, składa organizatorowi oświadczenie, że nie zachodzą wobec niego okoliczności, o których mowa w ust. 7.

9. Jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 7, zostaną ujawnione po rozpoczęciu pierwszego posiedzenia komisji konkursowej, organizator niezwłocznie wyznacza inną osobę z zachowaniem trybu właściwego dla powołania tego członka.

10. Jeżeli w ofercie zawierającej wszystkie informacje i dokumenty określone w ogłoszeniu o konkursie komisja konkursowa stwierdzi uchybienia lub braki, w szczególności dotyczące braku podpisu, braku oznaczenia stron dokumentów lub niewłaściwej formy dokumentu, komisja wyznacza osobie, która złożyła ofertę, termin na usunięcie uchybień lub uzupełnienie braków, pod rygorem, że nieusunięcie uchybień lub nieuzupełnienie braków w wyznaczonym terminie skutkuje odrzuceniem oferty.

11. Konkurs może zostać nierozstrzygnięty w razie stwierdzenia przez komisję konkursową, że żadna oferta nie spełnia warunków określonych w ogłoszeniu o konkursie lub że żaden z uczestników dopuszczonych do udziału w konkursie nie spełnia kryteriów oceny, o których mowa w ust. 5a pkt 1.

12. W przypadku nierozstrzygnięcia konkursu organizator instytucji kultury, o której mowa w ust. 2, niezwłocznie ogłasza kolejny konkurs, chyba że wystąpi do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o zgodę na powołanie dyrektora bez konkursu w trybie określonym w ust. 3–3c.

13. Organizator przedstawia kandydatowi wyłonionemu w konkursie warunki organizacyjno-finansowe instytucji kultury, określone z uwzględnieniem programu realizacji zadań, o którym mowa w ust. 3e pkt 3, oraz warunków organizacyjno-finansowych instytucji kultury, o których mowa w ust. 3e pkt 5.

14. Jeżeli w wyniku negocjacji pomiędzy organizatorem instytucji kultury, o której mowa w ust. 2, a kandydatem wyłonionym w konkursie nie zostaną ustalone warunki powołania na stanowisko dyrektora instytucji kultury i kandydat wyłoniony w konkursie nie zostanie powołany na stanowisko dyrektora instytucji kultury, organizator niezwłocznie ogłasza kolejny konkurs, chyba że wystąpi do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o zgodę na powołanie dyrektora bez konkursu w trybie określonym w ust. 3–3c.”.

Art. 2. Do konkursów na kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury ogłoszonych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 3. 1. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu, utworzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 736 i 1669), mogą zostać przekształcone w państwowe instytucje kultury.

2. Przekształcenie, o którym mowa w ust. 1, następuje na wniosek dyrektora lub rady naukowej instytutu badawczego, o którym mowa w ust. 1, zawierający:

- 1) uzasadnienie celowości przekształcenia instytutu badawczego w państwową instytucję kultury;

- 2) informację na temat składników majątkowych przekształcanego instytutu badawczego, ze wskazaniem ich wartości bilansowej wynikającej ze sprawozdania za ostatni rok obrotowy;
- 3) informację na temat stanu zobowiązań instytutu badawczego;
- 4) analizę stanu kadrowego instytutu badawczego;
- 5) informację na temat badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych i sposobu ich zakończenia w związku z przekształceniem w państwową instytucję kultury.

3. Rada Główna Instytutów Badawczych wyraża opinię w sprawie przekształcenia instytutu badawczego, o którym mowa w ust. 1, w państwową instytucję kultury, w terminie 14 dni od dnia wystąpienia wnioskodawcy o wydanie opinii.

4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, wnioskodawca dołącza opinię, o której mowa w ust. 3.

5. Przekształcenia dokonuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze zarządzenia, w którym określa:

- 1) nazwę, siedzibę i numer identyfikacyjny REGON przekształcanego instytutu badawczego;
- 2) nazwę, siedzibę i przedmiot działania państwowej instytucji kultury utworzonej z przekształconego instytutu badawczego.

6. Organizatorem państwowej instytucji kultury utworzonej z przekształconego instytutu badawczego jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

7. Bilans zamknięcia przekształcanego instytutu badawczego staje się bilansem otwarcia państwowej instytucji kultury.

8. Pracownicy przekształcanego instytutu badawczego stają się pracownikami państwowej instytucji kultury na zasadach określonych w art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, 1000, 1076, 1608 i 1629).

9. Przekształcany instytut badawczy staje się państwową instytucją kultury z dniem dokonania wpisu państwowej instytucji kultury do rejestru instytucji kultury.

10. Sąd rejestrowy dokonuje z urzędu wykreślenia przekształcanego instytutu badawczego z Krajowego Rejestru Sądowego po przedłożeniu przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zarządzenia, o którym mowa w ust. 5, oraz odpisu wpisu państwowej instytucji kultury do rejestru instytucji kultury.

11. Instytucja kultury utworzona w trybie ust. 1 wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem była przekształcona instytucja, bez względu na charakter prawny tych stosunków, w szczególności pozostaje podmiotem zezwoleń, koncesji oraz ulg, które zostały przyznane tej instytucji przed jej przekształceniem, chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi stanowi inaczej.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 3, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projektowana ustawa ma na celu nowelizację ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862 oraz z 2018 r. poz. 152, 1105 i 1608), zwanej dalej „ustawą o działalności kulturalnej”, w zakresie:

- 1) przeprowadzania konkursów wyłaniających kandydatów na stanowisko dyrektora instytucji kultury oraz
- 2) przekształcenia w państwowe instytucje kultury dwóch instytutów badawczych o profilu humanistycznym, tj. Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu oraz Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, dla których organem nadzorującym jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, zwany dalej „ministrem”.

Praktyka funkcjonowania przepisów zawartych obecnie w ustawie o działalności kulturalnej wykazuje, że wymagają one doprecyzowania i uregulowania niektórych kwestii na poziomie przepisów ustawowych, a także wydania nowych przepisów wykonawczych w tym zakresie. Potrzeba taka wynika również z rozstrzygnięć wojewodów prowadzących nadzór nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego i orzecznictwa sądów administracyjnych powstałego na gruncie spraw spowodowanych problemami związanymi z przeprowadzaniem konkursów wyłaniających kandydatów na stanowisko dyrektora instytucji kultury. Przykładowo w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 10 listopada 2015 r. sygn. II SA/Bd 1112/15 (<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A814135311>) sąd rozważał kwestie dopuszczalności unieważnienia konkursu, a także granic swobody regulacji przyjmowanych w procedurach konkursowych. Dlatego zachodzi potrzeba wprowadzenia do ww. ustawy regulacji jednoznacznie przesądzającej, że konkurs może być nierozstrzygnięty, oraz określającej obowiązki organizatora wobec prawidłowego wyłonionego kandydata. Sprawy związane z obsadzaniem stanowisk dyrektorów instytucji kultury to jeden z ważniejszych aspektów organizowania i prowadzenia działalności kulturalnej. Właściwie przeprowadzona, transparentna i zapewniająca wszechstronne sprawdzenie przydatności kandydatów na dyrektorów procedura naboru zapewnia efektywność działania instytucji kultury i osiągnięcie przez organizatora statutowych celów danej instytucji.

Konieczność wprowadzenia przepisów, dotyczących możliwości przekształcania w państwowe instytucje kultury instytutów badawczych o profilu humanistycznym, dla których organem nadzorującym jest minister, tj. Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu oraz Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, wynika natomiast z potrzeby zapewnienia możliwości zachowania ich dorobku naukowego i kontynuowania działalności na zasadach niekomercyjnych. Podmioty te działają na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 736 i 1669). Oznacza to, że funkcjonują one na zasadach dotyczących finansowania działalności instytutów badawczych, które bazują na przychodach z komercjalizacji wyników badań oraz z pozyskanych grantów badawczych. Tymczasem w obszarze badań humanistycznych trudno o komercjalizację wyników badań w takim stopniu, jak ma to miejsce w przypadku instytutów badawczych prowadzących badania znajdujące zastosowanie w przemyśle, medycynie czy rolnictwie. Ponadto regulacje zawarte w projekcie ustawy o Sieci Badawczej: Łukasiewicz oznaczają znaczną redukcję możliwości finansowania działalności statutowej tych instytutów badawczych z budżetu państwa. Instytuty te zostaną zatem narażone na utratę i tak już niewielkich środków pochodzących z dotacji na działalność statutową, co zdecydowanie zagrazi ich bytowi. W świetle powyższego ekonomiczna sytuacja tych jednostek, już dziś bardzo trudna, w przyszłości może być przyczyną zagrożenia ich istnienia. Dlatego też należy stworzyć prawny mechanizm pozwalający przekształcać je w państwowe instytucje kultury. W tym celu proponuje się wprowadzenie do ustawy o działalności kulturalnej przepisu przejściowego regulującego możliwość przekształcenia ww. dwóch instytutów o profilu humanistycznym w państwowe instytucje kultury. W przypadku niepodjęcia działań zmierzających do rozwiązania zdefiniowanego wyżej problemu realne stanie się w najbliższych miesiącach ryzyko postawienia wskazanych instytutów badawczych w stan upadłości. Z uwagi na długie tradycje naukowe i dorobek obu placówek stanowiłoby to wielką stratę dla kultury polskiej i dorobku polskiej humanistyki.

W obecnym stanie prawnym konkursy na kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury przeprowadzane są obligatoryjnie w samorządowych instytucjach kultury, których wykaz, w drodze rozporządzenia, określa minister na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy o działalności kulturalnej oraz fakultatywnie w pozostałych państwowych i samorządowych instytucjach kultury. Szczegóły procedury konkursowej określa

rozporządzenie wydawane przez ministra na podstawie art. 16 ust. 6 ustawy o działalności kulturalnej. Procedura konkursowa, z wyłączeniem sposobu powoływania składu komisji, jest w obu przypadkach taka sama.

W zakresie przeprowadzania konkursów wyłaniających kandydatów na stanowisko dyrektora instytucji kultury projektowana ustawa przewiduje następujące różnice między dotychczasowym a proponowanym stanem prawnym:

- 1) dodanie przepisu, zgodnie z którym, w terminie 7 dni od dnia powołania dyrektora instytucji kultury, program, o którym mowa w art. 15 ust. 5 ustawy, organizator lub instytucja kultury poda do publicznej wiadomości, w celu zwiększenia transparentności procedury konkursowej i zapewnienia weryfikowalności działań podejmowanych przez dyrektora instytucji obejmującego stanowisko;
- 2) dodanie przepisu określającego minimalną treść wydawanego przez organizatora ogłoszenia o konkursie, w celu ujednoczenia praktyk w tym zakresie, a także lepszego uregulowania relacji między organizatorem konkursu a jego uczestnikami, mającymi zagwarantowany dostęp do podstawowych informacji na temat instytucji, co ma umożliwić przygotowywanie bardziej szczegółowych i adekwatnych ofert konkursowych. Uwzględniając formę organizacyjno-prawną, zakres działalności oraz aktualną sytuację instytucji kultury, której dotyczy konkurs, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy o działalności kulturalnej, organizator w ogłoszeniu o konkursie określi co najmniej:
  - opis kwalifikacji wymaganych od kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury i sposób ich udokumentowania,
  - umiejętności i kompetencje, jakie ma posiadać wybrany w konkursie kandydat na stanowisko dyrektora instytucji kultury, oraz zadania, jakie ma on realizować w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju instytucji kultury, w celu uregulowania statusu osób uczestniczących w konkursie i precyzyjnego poinformowania ich o planach organizatora,
  - wymóg przedłożenia przez osoby przystępujące do konkursu programu realizacji zadań w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju instytucji kultury,
  - wykaz dokumentów wymaganych od osób przystępujących do konkursu oraz informacje o sposobie udostępnienia przez organizatora dokumentów i informacji, dotyczących warunków organizacyjno-finansowych

funkcjonowania instytucji kultury, w tym jej planów finansowych i rzeczowych na okresy po rozstrzygnięciu konkursu, jeżeli w danej instytucji kultury plan rzeczowy jest opracowywany, oraz inne ogólne informacje na temat działalności instytucji kultury,

- miejsce i termin złożenia ofert, a także termin rozpatrzenia złożonych ofert;
- 3) dodanie przepisów określających zadania komisji konkursowej, w celu ich precyzyjniejszej regulacji i ujednoczenia obecnych praktyk dotyczących pracy komisji konkursowej od momentu jej powołania do zakończenia postępowania;
- 4) określenie zakresu obsługi komisji konkursowej przez organizatora konkursu, w celu usunięcia dotychczas występujących niejasności w tym zakresie – zadaniem organizatora jest zapewnienie warunków do pracy komisji konkursowej oraz sfinansowanie kosztów dojazdów do miejscowości, w której odbywa się konkurs, członkom komisji niezatrudnionym przez podmiot wyłaniający przedstawiciela do pracy w komisji;
- 5) zmodyfikowanie upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia w sprawie konkursu na kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury, w tym przez wprowadzenie ograniczenia zakresu podmiotowego regulacji dotyczących sformalizowanych procedur wyłaniania kandydata na stanowisko dyrektora instytucji kultury do tych, dla których konkurs jest obligatoryjny (samorządowe instytucje kultury o szczególnym znaczeniu, których wykaz określa minister w drodze rozporządzenia). Wprowadzenie powyższych regulacji umożliwi lepsze i precyzyjniejsze uregulowanie procedury konkursowej dostosowanej do specyfiki tej szczególnej grupy instytucji kultury. Ponadto w rozporządzeniu zostaną określone terminy informujące o zamiarze ogłoszenia konkursu przez organizatora;
- 6) dodanie przepisu określającego przesłanki wyłączenia z udziału w pracach komisji konkursowej ze względu na naruszenia zasady bezstronności i na konflikt interesów członków komisji; dotychczas regulacja ta zawarta była w akcie wykonawczym, co należy uznać za niewłaściwy poziom z punktu widzenia wymogów systemu źródeł prawa powszechnie obowiązującego;
- 7) dodanie przepisu, zgodnie z którym, jeżeli w ofercie zawierającej wszystkie informacje i dokumenty określone w ogłoszeniu o konkursie komisja konkursowa stwierdzi uchybienia lub braki, w szczególności dotyczące braku podpisu, braku oznaczenia stron dokumentów lub niewłaściwej formy dokumentu, komisja

wyznacza osobie, która złożyła ofertę, termin na usunięcie uchybień lub uzupełnienie braków, pod rygorem, że nieusunięcie uchybień lub nieuzupełnienie braków w wyznaczonym terminie skutkuje odrzuceniem oferty;

- 8) dodanie przepisu, na podstawie którego można uznać konkurs za nierozstrzygnięty, ale jedynie w razie stwierdzenia przez komisję konkursową, że żadna oferta nie spełnia warunków określonych w ogłoszeniu o konkursie lub że żaden z uczestników dopuszczonych do udziału w konkursie nie spełnia kryteriów oceny ustalanych przez komisję konkursową w stosunku do uczestników konkursu, w celu jednoznacznego przesądzenia, kiedy może nastąpić nierozstrzygnięcie konkursu, oraz w celu przeciwdziałania nadmiernemu wykorzystywaniu tej instytucji;
- 9) nałożenie na organizatora obowiązku przedstawienia kandydatowi wyłonionemu w konkursie warunków organizacyjno-finansowych instytucji kultury, określonych z uwzględnieniem programu realizacji zadań, o którym mowa w projektowanym art. 16 ust. 3e pkt 3 ustawy o działalności kulturalnej, oraz warunków organizacyjno-finansowych instytucji kultury, o których mowa w projektowanym art. 16 ust. 3e pkt 5 ustawy o działalności kulturalnej, w celu jednoznacznego określenia, że procedura konkursowa ma zakończyć się właśnie takim działaniem.

Powyższe zmiany jednoznacznie określą obowiązki organizatora wobec kandydata wyłonionego przez komisję konkursową oraz usprawnią działanie komisji konkursowej.

Aktualnie dwa z trzech nadzorowanych przez ministra instytutów badawczych, tj. Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu oraz Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, to instytuty badawcze o profilu humanistycznym. Są to jednostki badawcze o długiej tradycji, zasłużone dla polskiej nauki i kultury. Instytut Śląski w Opolu powstał w 1933 r. (początkowo w Katowicach) w celu prowadzenia badań i upowszechniania wiedzy na temat historii Śląska z szerokim uwzględnieniem polskiej kultury, społeczeństwa i gospodarki, przez wiele lat odgrywał istotną rolę w obszarze badań historycznych i społecznych polsko-czeskiego i polsko-niemieckiego pogranicza.

Olsztyński OBN powstał w 1943 r. Początkowo działał jako konspiracyjny Instytut Mazurski, w latach 50. XX w. przekształcono go w Stację Naukową Polskiego Towarzystwa Historycznego, z której na początku lat 60. XX w. powstał Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Jego głównym celem jest popieranie i

organizowanie działalności naukowej w zakresie nauk humanistycznych i ekonomiczno-społecznych na obszarze Polski północno-wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem Warmii i Mazur. Oba ośrodki spełniają niezwykle ważną rolę w regionach oraz utrzymują kontakty międzynarodowe głównie w obszarze nauk historycznych i społecznych. Jednocześnie ww. instytuty mają szczególną trudność w funkcjonowaniu jako instytuty badawcze. Na problem związany z ich utrzymaniem jako humanistycznych instytutów badawczych, zwłaszcza w kontekście projektowanej ustawy o Sieci Badawczej: Łukasiewicz, zwracały uwagę zarówno rady naukowe obu instytutów, ich dyrekcje, jak też Rada Główna Instytutów Badawczych. Dziś oba instytuty znajdują się na krawędzi wypłacalności.

Rozwiązanie problemu tych dwóch instytutów na gruncie aktualnych uregulowań prawnych jest niemożliwe, minister nie ma bowiem możliwości objęcia bezpośrednim mecenatem (dotacją podmiotową) nadzorowanego przez siebie instytutu badawczego ani podjęcia zdecydowanych działań naprawczych. Obecnie nie ma też w polskim systemie prawnym przepisów, które umożliwiałyby przekształcenie ww. jednostek w instytucje kultury. Stąd też zaistniały problem wymaga rozwiązań ustawowych.

Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu oraz Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie otrzymują niewystarczającą dla potrzeb rozwoju i badań dotację statutową z MNiSW, a MKiDN – poza nadzorem merytorycznym – nie ma możliwości udzielania im bezpośrednich dotacji celowych. Trudna sytuacja finansowa w znaczący sposób osłabia potencjał obu instytutów.

Przyjęte w projekcie ustawy rozwiązanie polegające na wprowadzeniu w przepisie przejściowym regulacji dotyczących przekształcenia ww. instytutów stanowi działanie wprowadzające wyjątek od zasad przewidzianych w regulacjach ustawy o instytutach badawczych. Niemniej należy zauważyć, że oba instytuty badawcze o profilu humanistycznym znacząco różnią się od pozostałych instytutów badawczych, co odbija się na ich poziomie finansowania ze środków MNiSW. Propozycje zawarte w pierwotnym projekcie ustawy o Narodowym Instytucie Technologicznym wprost zapowiadały stopniowe całkowite odcięcie dofinansowywania instytutów nierozwijających nowych technologii. Nie jest zasadne mierzenie jednym wskaźnikiem (np. liczbą patentów) instytutów związanych z przemysłem i instytutów humanistycznych. Natomiast należy rozwijać ich potencjał i wykorzystywać go do

konkretnych działań, czego przykładem jest projekt „Sieci Ziem Zachodnich i Północnych”.

Po wejściu w życie proponowanej ustawy oba wskazane wyżej instytuty badawcze będą mogły być przekształcone w państwowe instytucje kultury działające na podstawie projektowanych przepisów. Przekształcenie będzie mogło nastąpić po złożeniu wniosku w tej sprawie do ministra przez dyrektora lub radę naukową danego instytutu badawczego. Wnioskodawca będzie także obowiązany do przedstawienia opinii Rady Głównej Instytutów Badawczych w sprawie przekształcenia. Na Radę Główną Instytutów Badawczych będzie nałożony obowiązek wydania opinii w przedmiocie przekształcenia.

Przekształcenie będzie następowało w drodze zarządzenia ministra, a mienie i zobowiązania przekształcanego podmiotu przejdą na utworzoną w wyniku przekształcenia państwową instytucję kultury z dniem wpisania do rejestru instytucji kultury. Pracownicy instytutu staną się pracownikami tej instytucji na zasadach określonych w art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, 1000, 1076, 1608 i 1629). Każdy z dwóch instytutów badawczych zostanie przekształcony w jedną instytucję kultury.

Organizatorem powstałej w wyniku przekształcenia państwowej instytucji kultury będzie minister. Powstałe z przekształcenia instytutów badawczych państwowe instytucje kultury będą prowadziły działalność kulturalną np. w formie ośrodków badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Będą mogły one także prowadzić działalność kulturalną w formie bibliotek oraz w innych formach określonych w ich statutach. W praktyce będą więc mogły kontynuować swoją dotychczasową misję – tyle że w nowej formie organizacyjnej (instytucji kultury w miejsce dotychczasowych instytutów badawczych). Dyrektorzy utworzonych instytucji kultury będą powoływani i odwoływani na zasadach określonych w ustawie o działalności kulturalnej oraz nadanych statutach instytucji. W wyniku przekształcenia obu instytutów badawczych w państwowe instytucje kultury przestaną działać funkcjonujące w nich rady naukowe. Należy zauważyć, że organy w postaci rad naukowych realizują bowiem swoje uprawnienia odnośnie do pracy instytutów badawczych określone w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych. W przypadku przekształcenia w państwową instytucję kultury zastosowanie natomiast będą miały przepisy ustawy o działalności kulturalnej, która nie przewiduje funkcjonowania w instytucji kultury rady

naukowej z takim zakresem uprawnień, jak w przypadku instytutu badawczego. Niemniej zgodnie z obowiązującymi przepisami statut instytucji kultury może określać organy doradcze oraz sposób ich powoływania – możliwe będzie zatem utworzenie w miejsce dotychczasowych rad naukowych organów kolegialnych o charakterze opiniodawczo-doradczym dla dyrektora. Sprawa ta będzie przesądzona na etapie tworzenia nowych statutów instytucji przez ministra.

Jednocześnie należy wskazać na sytuację prawną i finansową obu instytutów w chwili tworzenia projektowanych przepisów. Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski w Opolu na dzień 30 kwietnia 2018 r. nie posiada zobowiązań długoterminowych, a wszystkie zobowiązania krótkoterminowe w kwocie 58 936,11 zł są zobowiązaniami terminowymi. Na dzień 30 kwietnia 2018 r. jednostka nie ma podpisanych umów w trakcie realizacji, wszystkie dotychczas zawarte umowy są zakończone. W 2014 r. przeprowadzono rewitalizację budynku będącego własnością tego instytutu. Środki na jej przeprowadzenie pozyskano z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007–2013. Zgodnie z podpisaną w dniu 31 października 2011 r. umową o dofinansowanie projektu pn. „Rewitalizacja budynku PIN-Instytutu Śląskiego w Opolu i jego otoczenia w celu poprawy jakości bazy edukacyjnej, kulturalnej i społecznej”, aneksowaną Aneksami 1 do 4, jednostka zobowiązana jest do zachowania trwałości projektu przez okres 5 lat, licząc od daty zakończenia finansowej realizacji projektu. Oznacza to zakończenie okresu trwałości w dniu 31 marca 2019 r. Instytut nie prowadzi postępowań dyscyplinarnych, konkursów na pracowników naukowych ani nie posiada uprawnień do przyznawania tytułów i stopni naukowych. W chwili obecnej nie realizuje również żadnych grantów.

Jeśli chodzi o Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, nie jest on obecnie stroną żadnych umów uniemożliwiających przekształcenie w instytucję kultury. Największe zobowiązania Ośrodka wynikają z przeprowadzanej restrukturyzacji. Termin rozliczenia dotacji MNiSW otrzymanej w 2016 r. upływa z końcem 2018 r. Ośrodek zobowiązany będzie do zwrotu wszystkich niewykorzystanych środków w momencie przekształcenia. Instytut nie prowadzi postępowań dyscyplinarnych, konkursów na pracowników naukowych ani nie posiada uprawnień do przyznawania tytułów i stopni naukowych. W chwili obecnej nie realizuje również żadnych grantów.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu dotyczącego przekształcenia Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu oraz Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie w państwowe instytucje kultury (art. 3), który wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt ustawy nie dotyczy bezpośrednio majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Przedmiot projektu jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie podlega obowiązkowi przedstawienia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Wejście w życie ustawy nie będzie miało wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną rodzin, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych. Ponadto nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych oraz średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy, zgodnie z wymogami określonymi w art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248), został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, oraz na stronie podmiotowej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Biuletynie Informacji Publicznej, w zakładce „Wykaz projektów poddawanych konsultacjom publicznym”. Żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania w trybie ww. ustawy.